

Notat: Status på gødskning af efterafrøder

Kontakt

Sven Hermansen, Innovationscenter for Økologisk Landbrug
+45 29 31 46 43, sher@icoel.dk

STØTTET AF
Promilleafgiftsfonden for landbrug

Baggrund

Der er et ønske fra flere økologiske planteavlere om at der skal arbejdes for at åbne mulighed for at gøde efterafgrøder forud for en forårssået afgrøde, på samme måde som det er muligt for sukkerroeavlere at gøde en korsblomstret frivillig efterafgrøde i efteråret forud for etablering af sukkerroer der følgende forår.

Argumentet fra økologernes side er, at der kan "bygges" en model hvor en gødet efterafgrøde efterfølges af en vårsæd med undersået rajgræs eller eftersået kraftigt voksende efterafgrøde, hvorved der kan lukkes af for kvælstoftab ved udvaskning. Ordningen kan reguleres til at omfatte lerjorde f.eks JB 5-6 og højere. Fordelen er et forbedret dyrkningssystem hvor jordstrukturen forbedres af kraftige efterafgrøder og den bevares, da der ikke skal køre tung gylletrafik forud for etablering af vårsæd. Slutgødsning kan foretages i den etablerede afgrøde, når jorden er mere varm og tør.

I Innovationscenter for Økologisk Landbrug vurderer vi at der kan findes flere faglige argumenter for at det kunne være en mulighed for at forbedre de økologiske udbytter i vårsæd på de tungere lerjorde. Ikke mindst fraværet af den tunge trafik i den kritiske periode. Vi har gennemført Landsforsøg, som indikerer en positiv effekt af gødningsstrategier, der ikke er afhængig af den tunge trafik i det tidlige forår.

https://www.landbrugsinfo.dk/-/media/landbrugsinfo/public/a/5/c/planter_landsforsogene_2022.pdf side 257-258

Nyere gødningsforsøg i sukkerroer viser derimod at en gødningsstrategi med tilførsel af 70 kg N til efterafgrøden og 30 kg N ved etablering af sukkerroer giver lavere udbytte end 100 kg N tilført ved etablering. Tilsvarende lidt ældre forsøg viser at 80+40 N i en efterafgrødestrategi, svarer til 100 kg N tilført ved etablering.

<https://www.nordicbeet.nu/wp-content/uploads/2022/03/329-2021-gyllegoedsning-af-efterafgroeder-forud-for-sukkerroer.pdf>

<https://landbrugsavisen.dk/avis/gylle-til-efterafgr%C3%B8der-forud-sukkerroer>

Den faglige baggrund for den særlige tilladelse for sukkerroeavlere er, at de kostblomstrede efterafgrøder sanerer for nematoder. En kraftigere udviklet afgrøde sanerer mere effektivt end en svag afgrøde, derfor tilladelsen til gødsning af efterafgrøden – det er ikke tænkt som et positivt bidrag til den generelle kvælstofregulering.

Vurdering af gældende regler på området

Der er en del forvirring og usikkerhed vedrørende fortolkning af gældende regler på området. Nedenfor er der sat to citater fra hhv. vejledning om pligtige- og husdyrefterafgrøder og fra høringsbrev til gødningsbekendtgørelsen. I vejledningsteksten om efterafgrøder åbnes der op for at kunne gøde efterafgrøder. I den gældende bekendtgørelse lukkes der af for husdyrgødning, men ikke for "kunstgødning" Formuleringerne er hver for sig noget modstridende, men det er i sidste ende bekendtgørelsen der bestemmer hvad der gælder.

I det medfølgende høringsnotat gives der svar på et spørgsmål fra Bæredygtigt Landbrug. Det er et entydigt svar der varsler at den åbning for "kunstgødning" der findes her i 2023/24, vil blive lukket fremover i en kommende bekendtgørelse.

Muligheder for at arbejde videre ad sporet

Umiddelbart ser det vanskeligt ud at få åbnet op for gødsning af efterafgrøder til andre hovedafgrøder end sukkerroer til fabrik. Men de ca. 30.000 ha sukkerroer til fabrik har trods alt en særstatus.

Kan økologi eller landbrug generelt, opnå en særstatus ved at afgrænse muligheden for at gødske efterafgrøder til lerjord evt. i områder med relativt lave nedbørsmængder?

Det vil under alle omstændigheder kræve en valid dokumentation for at systemet, afgrøderækkefølgen, kan opnå en bedre næringsstofudnyttelse, end der kan opnås ved at anvende gældende regler.

Landsforsøgene der er refereret til ovenfor, viser at "efterafgrøde – startgødsning – senggødsning" er bedre end, eller på linje med "gødet efterafgrøde – senggødsning" ved en samlet tilførsel på 75 kg udn-N.

Samtidig er mulighederne for at bruge bælgplanter i de pligtige efterafgrøder og frivillige mellemafgrøder evt. også med kløver forud for vintersæd, endnu ikke taget i anvendelse i særlig stort omfang. De muligheder vil afhjælpe en del af udfordringerne med at få fjernet den tunge trafik på den kolde våde jord i det tidlige forår.

Bilag til uddybning

Fra gældende Gødningsanvendelsesbekendtgørelse

Bekendtgørelsen: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/1025>

Specielt §9 stk. 3 nr. 3, vedr. gødsning af efterafgrøder forud for sukkerroer til fabrik.

Fra vejledning om pligtige- og husdyrefterafgrøder 2023/24

2.2.5 Afgræsning og slæt Pligtige efterafgrøder og husdyrefterafgrøder må gerne afgræsses, og der må tages slæt på dem, bare plantedækket ikke tager skade, og efterafgrøden stadig har en tilstrækkelig dækningsgrad til at sikre en effektiv kvælstofoptagelse. Du skal dog være opmærksom på, at husdyrgødning afsat af dyrene på arealerne skal indregnes som forbrugt i gødningsregnskabet. Der ikke forbud mod at gøde dine efterafgrøder i medfør af plantedækkebekendtgørelsen. Efterafgrøder-ne har dog ikke nogen kvælstofnorm, og du skal være opmærksom på reglerne om udbringning af gødning i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen

https://lbst.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Landbrug/Efterafgroeder_og_jordbearbejdning/Vejledning_pligtig_og_husdyrefterafgroeder_og_dyrkningsrelaterede_tiltag_juni2023.pdf

side 19

Fra høringsbrev vedr. gødningsbekendtgørelsen 2023/24

1.3. Ny definition af areal med etablerede afgrøder med et gødningsbehov mv. Efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 4, stk. 1, skal husdyrgødning udbringes på arealer, hvor der er eller vil blive etableret afgrøder. Afgrøderne skal være omfattet af en kvælstofnorm eller en fosfnorm ifølge lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstofreducerende tiltag og de i medfør heraf udstedte bekendtgørelser for den pågældende planperiode. Det er således en

overordnet betingelse for udbringning af husdyrgødning, at der enten er eller bliver etableret en afgrøde med et gødnings-behov på udbringningsarealet.

<https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/e335a492-0bcd-42dc-9583-b36e46f17c41/H%C3%B8ringsbrev.pdf> side 5 øverst.

Fra høringsnotat vedr. gødningsbekendtgørelsen 2023/24

2.5. Præcisering af krav om tildeling af gødning til afgrøder med gødningsbehov og tilføjelse af kunstgødning Bæredygtigt Landbrug anfører, at der ikke bør være forbud mod at gøde efterafgrøder. Bæredygtigt Landbrug begrundet det med, at der på visse jordtyper nogle år ikke er tilstrækkeligt kvælstof i jorden, til at efterafgrøder kan udvikles og effektivt medvirke til at optage de næringsstoffer, som måtte blive mineraliseret i løbet af efteråret. Landbrugsstyrelsens bemærkninger Ved gødsning af efterafgrøder om efteråret vil der potentielt kunne opnås en øget produktion og kvælstofoptagelse i efterafgrøden, men der vil sjældent kunne opnås en meroptagelse af kvælstof, som vil svare til den tilførte mængde. Ved uensartet etablering eller svag vækst af efterafgrøden vil der i stedet være risiko for større udvaskning fra arealer med gødgede efterafgrøder end fra arealer uden efterafgrøder. Når hovedformålet med efterafgrøder er at mindske nitratkoncentrationen i jordvæsken, bør efterafgrøderne ikke tilføres kvælstof. På denne baggrund fastholder Landbrugsstyrelsen, at der bør gælde et forbud mod gødsning af efterafgrøder. Henset til den nuværende tørkesituation finder Landbrugsstyrelsen dog, at forbuddet ikke bør iværksættes med virkning fra planperioden 2023/2024. I den udstedte gødningsanvendelsesbekendtgørelse har Landbrugsstyrelsen derfor ikke medtaget tilføjelsen af kunstgødning til bestemmelsen i § 4. Det vil således fortsat være tilladt at tildele kunstgødning til efterafgrøder, mens andre gødningstyper ikke må tildeles til efterafgrøder, idet det eksisterende krav i § 4 om, at organisk gødning og bioaske skal tildeles afgrøder med et gødningsbehov, videreføres. Landbrugsstyrelsen vurderer, at jordbrugsvirksomheder efter en tilpasningsperiode på et år kan indrette sig på et forbud mod gødsning af efterafgrøder. I de år, hvor planlagte efterafgrødearealer inddrages til foderproduktion som gødskes på grund af vejrmæssige forskydninger, vil jordbrugsvirksomheden kunne anvende alternativer til efterafgrøder f.eks. reduceret kvote, for på den måde at leve op til virksomhedens efterafgrødekraV. Det indebærer, at jordbrugsvirksomhederne skal vælge en afgrødekode med en gødningsnorm, hvis afgrøden ønskes tildelt gødning. Landbrugsstyrelsen forventer på denne baggrund at medtage tilføjelsen af kunstgødning i § 4 i en ændret udgave af gødningsanvendelsesbekendtgørelsen til ikrafttræden 1. august 2024.

<https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/e335a492-0bcd-42dc-9583-b36e46f17c41/H%C3%B8ringsnotat.pdf> side 7